

SZÉKELY HIRLAP

politikai s vegyestartalmu közlöny.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS

NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beigtatásért külön 30 kr. o. é. belyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasensteint és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton reggel,

NAGY FÉLÉVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt.
Félévre 2 „

Előfizetési fölhívás

„SZÉKELY HIRLAP“

politikai s vegyestartalmu közlöny

1870-ik évi folyamára.

Lapunk eddig követett elvének megtartásával gondoskodtunk a tartalom érdekesbitéséről.

A leszállított előfizetési árak a következők:

Egész évre 4 frt o. é.
Félévre 2 „ „
Negyedévre 1 „ „

Az előfizetési pénzek akár Wittich József, helybeli könyvkereskedésébe, akár Imreh Sándor, főtanodai nyomdászhoz utasítandók, M.-Vásárhelyre.

Hat előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

A „Székely Hirlap“
szerkesztősége.

Nyiltlevél a szerkesztőhöz.

T. szerkesztő ur!*)

Ön becses lapjának hasábjait még párteleneinek is olykor megnyitni elég lovagias s így egész biztossággal is számítok, hogy e sorok — melyek városunkra nézve, mindenestre közérdekek — sem fognak a szerkesztői papir kosárba dobatni.

Az erdélyi kereskedelmi és iparbank, mult hó 28-án tartotta városunkban választmányi ülését, s akkor lettek megállapítva e vállalat üzlet foglálásának alapelvei és módozatai. Ezeknek nagyrészt közelebből tán nyomtatásban is meglátjuk s akkor majd bővebben lehet hozzászólni, de engedje meg nekem t. szerkesztő ur, hogy addig is egy üzleti elvről tegyek említést, mely tegnap este, midőn azt egy társaságban elbeszélni hallottam, engemet valóban meglepett.

Mikor újabb meg újabb pénzintézetek támadnak, már előre elvagyunk készülve, hogy mindenik törekszik sajátosági illeték-számítások utján, minél magasabb kamatokat venni a kölcsön adott összegek után, s így valósággal meglepőnek nevezhető, hogy e városunkban üzletét

már mint hallom, e hóban megnyitandó bank az eddiginél előnyösebb s különösen egy oly sajátosági kamatszámítási elvet állít fel, milyen-nél még vagy ritkán, vagy soha sem találkoztunk.

Régi dolog, s minden bank-üzletben, sőt takarékpénztáraknál is bevett szokás, hogy az, ki pénzt kamatozás végett az intézetnek átadja, — nagyobb kamatot huz, ha azt hosszabb időre teszi, mint az, ki úgy adja át, hogy azt bármikor visszavehesse.

A különbség e részben körülbelül így áll: 8 napi felmondásra letett pénzek után 4-től 4¹/₂ %-ig adatik kamat, akkor mikor 30 napi felmondásra 5%, félévre 5¹/₂, s ha pénzüket egy évnél hosszabb időre tettük be, 6, sőt néhol 6¹/₂ %-it is adnak, — nem állandók természetesen e számok, de én itt inkább csak az arányt akartam feltüntetni. Ez eljárás nem csak szokásos, de elvileg is megtámadhatatlan, mert, ha az intézet hosszabb ideig élvezi az idegenpénz hasznát, s ugyanazt a betevő hosszasanban nélkülözi, méltó, hogy nagyobb előnyben részesítsék a pénzkezelő intézet részéről. Ezen helyes eljárásnak ellenében azon fonák gyakorlatot láttuk eddig, hogy pénzintézeteink, vagy nem vették tekintetbe az általuk adott kölcsönök időtartomát, s rövid és hosszú időre adott kölcsönök után egyenlő kamatot számítottak, vagy a mi még rosszabb, rövidebb időre adtak után magasabbakat, mintha a kölcsönök hosszabb időre lettek kiszolgáltatva.

Pedig, ki az intézet pénzt rövidebb ideig használja, maga is kevesebbet nyerhet rajta s így kevesebbet is fizethet érte, s az intézet is rövidebb ideig nélkülözi tőkét, hamarabb kapja ismét rendelkezése alá, s csinálhat vele új üzletet, nem is tekintve arra, hogy rövidebb idő alatt kisebb a kockázata s az intézet kisebb veszteségnek kevésbé van kitéve, mintha pénzt hosszabb ideig másoknak adja át használatra, a hosszabb idő eshetőségei számosabbak levén, mint a rövidebb időé. Ezért lepett meg engem a tegnap hallott új rendszer, s üdvözlöm az erdélyi kereskedelmi és hitelbankot, mely kamatszámítás újítását a méltányosságnak megfelelőleg, nem saját, hanem a közönség érdekében akarja alkalmazni, mert, ha valamely intézet hosszabb időre neki átadott pénzt — eddigi szokás szerint is — magasabb kamatot nyújt, méltó, hogy ő is attól, ki pénzt hosszabb ideig használja, magasabb kamatot vegyen, s ellenkezőleg, kinek rövid időre kölcsönöz, ne terhelje ezt annyira, mint azt, ki hitelét hosszabb időre veszi igénybe. — S annyival inkább méltánylom ez eljárást, mert tudvalevő dolog, hogy rövidebb tartamu kölcsönöknél a kezelés többé kerül, s így a mi bankunk tulajdoka saját érdekét áldozza a közönség és méltányosság kedvéért.

Most nem is bocsátkozom bővebben a bank által megállapított üzleti elvek és módozatok tárgyalásába, bár ha elfogadja ezután is szívesen szólók ily tárgyakhoz, s engedje meg t. szerkesztő ur csak azon igénytelen nézetem kifejezését, — hogy az a vállalat, mely a méltányosság és közönség érdekét szem elől nem téveszti, bizony számíthat népszerűsége, s ez által üzletének terjedésére s felvirágzására.

Egy m.-vásárhelyi kereskedő.

Belföld.

(Ny—i.) Luka- és Ilenczfalva maros-zéki községek eddig is öröndetes jeleit adák gazdasági előhaladottságuknak — kitűnő zöldség-termelésükkel, — ujabban azonban a szellemi téren is követésre méltó előrelépést tőnek. E két faluban s kivált Ilenczfalván több évben történt, hogy a község saját pénztárából előfizetett valamelyik lapra, melyet aztán részint társaságban, részint egyenként, haza vive olvasgattak. Tette ezt Ilenczfalva ez évben is, megrendelve a „Vasárnapi Ujságot“ és „Politikai Ujdonságokat.“ Ez év elején a nevezett községekben öröndetes szellemi mozgalom keletkezett: egy olvasókör alakítása, mely még csak kezdemény ugyan, de bizva a kezdeményező buzgalmában, remélhető, hogy később nagyobb körűvé női ki magát anynyival is inkább, mert az ügy élén Rákosi Lajos, hasznos tevékenységéért köztiszteltben álló luka-ilenczfalvi ref. lelkész áll. A folyvást növekedő olvasó kör jelenleg mintegy 20 tagból áll s 5 lappal rendelkezik, melyeket részint egyes tagok adnak a körnek olvasás végett, részint a kör járát. A lapok kedden, szombaton este és vasárnap délután az iskola szobában vannak kitéve, hol a tagok megjelenve, azokat együtt olvassák s igyekeznek magukat az olvasott tárgyak felől felvilágosítani, azokat megvitattva nézeteiket tisztázni, szóval az olvasás mindig eszmecserevel van összekötve. E gyűlésben azonban nemcsak lapokat olvasnak fel, hanem hasznos ismereteket tartalmazó más olvasmányokat is, mert a cél, mit e kis kör tagjai kitűztek és elérni törekeshnek, az önmivelődés. Kik valamelyik gyűlésre nem mehetnek el, az elolvasott lapokat saját házokhoz vive olvashatják. — Ha minden község tagjai ily módon igyekeznének előmozdítani a közmiveltséget, nem volna annyi — a napi kérdések felől egészen tájékozatlan — szájhős politikusunk s kevesednek azok száma, kik most — fájdalom! még mindig oly számosan — sötétségben botorkáznak...

— Az első folyamodásu törvényszékek szervezésének mikéntjében — egy pesti levelező értesülése szerint — végmegállapodásra jutott az igazságügyi miniszterum. Magyarország lesz 5 kerületre osztva, melyből az ötödiket Erdély teszi, s itt tervezve van 24 törvényszék és 78 egyesbíró.

— Az erdő-törvényjavaslat feletti szakértekezlet, a mult hétfőn vette kezdetét, Górovcze miniszter ur termeiben. Az értekezlet csaknem egyhangulag tette magáévá a kormány javaslatában elfogadott azon elvet, miszerint a felsőbb felügyelet a magánosok szabad tulajdonjogait lehetőleg kevésbé korlátozza és csak azon esetekben érvényesíttessék, ha ezt a közjó érdekei multhatatlanul szükségessé teszik.

*) Szívesen közöljük a levelet, de bocsásson meg annak írója, hogy szakemberek nem levén, minden észrevétel nélkül; szívesen fogadjuk el azonban minden e tárgyat megvilágosító közleményt a Szerk

Czelder Márton működése Romániában 1861—69.

(Emlékirat az erdélyi ev. ref. egyházi főtanács megbízásából hivatalos okmányok nyomán összeállítva Kolozsvárt, 1870.)

Ez ezime azon nyolcz ivre terjedő s kiállítású csin tekintetéből a kolozsvári főtanodai (Stein-féle) nyomda becsületére való röpiratnak, melyet az erdélyi ref. egyh. főtanács megbízásából t. Szász Domokos állított össze, s melyet oly tesztelt figyelemmel várt a magyar nemzet, a mult évben bukaresti és ploesti reform. magyar egyházainban lefolyt, minden honfiszivet mély fájdalommal eltöltött botrányos jogtípró események után.

A magyar nemzetnek, a magyar kormányának és egyetemes reformált magyar egyházunknak meg kell ösmerni gyökerében azt a súlyos nyavalyát, mely romania ref. magyar egyházainkat és ebben magyar nemzetiségünket a végpusztulás örvényének szélére ragadta, s melybe menthetetlenül alámerül, ha a magyar kormány az országgyűlés és a nemzet közvéleménye, miután e nyavalyát ösmerni, gyógyszeréről nem gondoskodik.

E röpiratban az erdélyi ev. ref. egyházi főtanács, kétségbe vonhatatlan adatokkal tárja előnkbe és ösmerteti meg velünk amá dúló nyavalyát, mely Romániában a tiszta protestantizmusnak egyik ágát és ezzel a magyar nemzetiséget végpusztulással fenyegeti egy nagyravágyó ember által, ki magát magyarnak és első ref. magyar missionáriusnak gunyolja, és a ki nem más mint Czelder Márton. De midőn e röpiratot e lapok olvasóival megösmertetni sietünk, elfojtjuk egyéni nézetünket, bár ha nem is titkolhatjuk el azon fájdalommal benyomást, melyet ennek elolvasása nekünk okozott, látva, hogy mivé sülyedhet az ember, ha a nagyravágyás és nemtelen boszu lelkének nemesebb részén erőt vettek.

A röpirat három részre oszlik a. m. 1. Előszó. 2. Történeti előzmények és 3. Czelder működése.

Az előszóban indokolja az egyházi főtanács e röpirat világ elé bocsátását. „Miután úgy mond t. Koós F. atyánkfia kénytelen volt a bukarestben felmerült zavargás következtében hivataláról lemondani és hazájába visszatérni, az illető superintendenciáknak meg kell, elvégre alaposan ösmernedni azon eljárással, melyet a missio érdekében ezután követni egyedül lehet helyes és célra vezető. Ezt azonban csak úgy remélni elérhetni, ha megösmerteti a hazával sajtó útján Czelder M.-nak Romániában folytatott kilencz évi működését, mit ismét csak úgy tehet, ha előbb a bukaresti egyház történetével is azon törvényes viszonyt ismert meg, melyben a bukaresti ref. egyház az erdélyi ref. egyházi főtanácshoz, alapítása óta állott.

A 2-ik vagy is a munka tulajdonképi első részében előadja a bukaresti ref. egyház rövid történetét. Ezt az egyházat 1815-ben székelyfalvi T. Sükei Imre lelkész alapította, a hivek legnagyobb része erdélyi volt és oly szegény, hogy Sükei csak kéregetés útján alapíthatta meg, többbizben bejárván Európának most egyik, majd másik országát; 1831-ig egy panaszzhang nem emelkedik ellene, ekkor is nem a hivek, hanem az agenczia emel panaszt ellene, e panaszok végeredménye az lőn, hogy a bukaresti egyház az erdélyi egyházi főtanács felügyelete alá bocsátatik a kormány által, Sükei a vádak alól fölmentetik és küzdve küzd egyházáért 1848-ig: haláláig. Utána 1849-ben t. Péterfi Albert volt enyedi tanár megyen Bukarestbe az egyház főtanács híre nélkül, de csak hamar elhalt, 1850-ben Dimény József volt felvinczi lelkész lett az egyházi főtanács bejegyzésével bukaresti lelkész. Valamint Sükei, ugy Dimény is, Bukaresten kívül is kiterjesztették papi munkálkodásaikat. Ploesten, Pitesten, Krájovában a tér már Sükei által egyengetve volt, e szót: Missio legelőbb t. Dimény mondta ki, tehát nem Czelder találmánya. Dimény alatt is sok zavargás volt Bukarestben, melynek ő 1854-ben áldozatja lett. A megüresült bukaresti papi állomást 1855. apr. 1. t. Koós F. foglalta el az erdélyi püspök és egyházi főtanács megegyezésével. 1855—61-ig a bukaresti egyház azok közé számíthatatik a melyeknek nem igen van története; mert a pártok kibékültek s az egyházi élet és iskola virágozni kezdtek. Az egyház t.

Koós buzdítására 1856-ban iskolát épít, 1857-ben t. Koós a Hunniát alapítja és két új harangot öntet; 1858. a missio érdekében Romániában körutat tesz és az új temetőt felavatja; 1859-ben az új temetőt berendezzi, őrházat építtet; 1860-ban a legelső külföldi magyar lapot indítja és hiveit új templom építése buzdítja. Pitesten új iskolát építtet s, új harangot öntet. Ploestre, Pitestre évenként kétszer kirándult istenitisztelek tartása végett, lapjában Mester Edével egy missionarius érdekében buzgolkodik s midőn Czelder Bukarestbe megjelent, Koós és hivei között a legszebb egyetértés uralkodott az egyházi főtanács pártfogása alatt.

A harmadik rész, a mely a legnagyobb, s melynek célja Czeldert úgy állítani az olvasó elibe, a milyen volt első fellépése óta maig, a legérdekesebb is.

Az elismerés koszoruját nyújtja legelőbb is Czeldernek első évi működésért. Czelder az erdélyi püspök és egyházi főtanács helybenhagyásával foglalja el a pitesti és ploesti papi állomást 1861-ben, s még azon évben meg is jelent a s.-szét-györgyi zsinaton s több, mint 2000 forint segélyt fogad el Erdélyből. 1862-ben a bukaresti konzulság már terhes vádakot emelt Czelder ellen, melyek ellen a dézsi zsinat és egyházi főtanács védelmezi, bár Czeldert megfedi 1863-ban. Ekkor kezdi építeni a bukaresti templomot Koós, melyre Erdély és Magyarhonban személyesen gyűjtött többet 2000 forintnál minden önhason nélkül. 1864-ben Czelder esperessé tette magát, Ploesten Koós ellen vádaskodni kezd, hogy az egyház vagyonát hűtlenül kezeli, és hogy püspök akar lenni, de már 1865-ben kiüti magát a szeg a zsákból, mert Czelder Bukarestben zsinatot tart, öndiktálta levelek alapján magát episkopusi ezimel ruházza fel, Koóst a zsinat célja felől elámitja, s midőn látja, hogy céljában nem segíti, gyansittani kezd, mint osztrák kémét. — A püspökség azonban esütörtököt mondott, mert a pitesti és ploesti egyházak tiltakoznak ellene, minek következtében az egyházi főtanács Czeldernek megtiltja a püspöki ezim felvételét és azon veszélyes tervét, hogy az egyházakat a román kultusügyér kezébe adja: bizottmányt nevez a missio vezetésére és Czelder megszámoltatására. Czelder ekkor levelet álezáját s nyíltan felmondja az engedelmességet az egyházi főtanácsnak, szabad egyházakat hirdet, Kolozsvárra idézve nem jelen meg, hanem Ploestről, hol t. Vinczével hallatlan önkényűleg bánt, az igazság keze elől gyáván megugrik 1865-ben és feltűnik Miskolczon, Komáromban, mint üldözött missionarius s pártfogókra talál. Pestről, Debreczenből, Kolozsvárra utasítják, s ha Miskolczon is ezt tették volna, ma a missioi egyházak virágoznának, de Miskolcz védelmébe fogadta a lázangót és ettől fogva vége lett az oláhországi ref. egyházak belnyugalmának. Czelder visszatér Oláhországba, Ploesten miután oláh lett, elkezd zavarogni Rosetti oláh ügyérrel kezefogva, a bizottmányt, mint magyar propagandát, bevádolja és feloszlatatja, tagjait az oláh nép dühének szinte áldozatul veté. A bizottmány igazolja magát az oláh kormány előtt 1866-ban és így a csend helyre áll. — Czelder Ploestről kiutasítatik az új oláh kormány által és Galaczra üti fel sátorát, hol 1868-ig imaházat épít és várja a vizsgáló bizottságot. E bizottság Miskolczról megjelent 1868-ban, előbb Galaczon, majd Bukarestben, Pitesten és Ploesten mindenütt Czeldert s a legfelületesebb vizsgát hajtja végre, Czeldert még azon évben nagy applausussal kitíztázza; persze az erdélyi egyház főtanács kikerülésével és a Horváth Mária alapítványból segélyt ad kezébe. Czelder triumfussal tér vissza, miután Udvarhelyt egy nagy botrányt követ el, Bukarestbe, hol előkészítette a lázadást, bevádolván Koóst az oláh kormány előtt, mint magyar kémét. Oláh zsandárok között diadallal vonul be a Koós által épített templomba 1869. jan. 1-én. Ettől kezdve az egyházi főtanács a Fdö püspök gr. Péchy, a bukaresti konzul mindent elkövetnek, hogy Czeldert Bukarestből eltávolítsák és t. Koós ellen a legszigorubb vizsgálatot hajtásák végre, minthogy ellene 15 év óta most legelőször néhány felbujtogatott bukaresti egyháztag által, az egyházi főtanács által súlyos vádak emeltettek. 1869. jan. elsőől t. Koós a lutheran egyházban végzi a papi teendőket, mert Czeldert Kogelnicsánó oláh belügyér védelmébe

veszi. A vizsgáló bizottság megjelent april végén Bukarestbe s mindent elkövet, hogy a Koós ellen panaszlókat vallomásra bírja, de hasztalan, mert Czelder őket bevádolja, hogy lázítani jöttek Oláhországba. Kogelnicsánó megparancsolja Koósnak, hogy rögtön távozzék, hivatalát adja át Czeldernek, ha ártatlan is t. Koós, az neki mindegy; politikai tényei, csatái miatt kell eltávoznia. T. Koós ez önkény ellen tiltakozik s törvényes vizsgálatot sürget, de május 17-én Czelder egy részeg csapatallal megrohanja t. Koós házat s azt feldulja. A biztosok tiltakoznak ez önkény ellen a hatalmak konzulánál és eltávoznak. T. Koós miután az oláh tribunal által az egyház vagyonának elsikkasztási büniért ellene emelt vád alól fölmentetett s miután látta, hogy a bizottság vizsgálat végrehajtása nélkül volt kénytelen eltávozni és miután meggyőződött afelől, hogy a román lapok által ellene felizgatott öcseléknek dühének előbb utóbb áldozatul esik, ha tovább is ott maradna, beadta lemondását. A bizottság is megtette jelentését, melynek alapján t. Koós a vád alól a zsinat által fölmentetett és hazájába visszatért. A zavargók egy papsegédet tettek papnak, Kántor Lajos személyében, ki ellen azonban a bukaresti egyházi értelmisége tiltakozott és Erdélyből kér papot magának. A béke tehát korántsem állott helyre t. Koós eltávozásával, s nem fog, míg Czelder a függetlenkedés árva apostola Romániából vissza nem hivatik s ez legutolsó kérelme az egyházi főtanácsnak a magyar kormányhoz.

E röpirat oly tárgyilagosan adja elő az egész ügyet, hogy a részrehajlásnak árnyéka sem fér hozzá és ezen szavakkal végződik: „És ezzel az emlékirat tárgya ki levén mentve, midőn egyfelől egyházi főtanácsunk a romániai ref. egyházak érdekében kezdettől fogva tett minden intézkedéseit nyugodt lélekkel bocsátja a testvér superintendenciák s a hazai közvélemény ítélte alá, másfelől e nagyfontosságú ügyre minden érdeklettek figyelmét a legmelegebben felhívja.”

A baj valóban nagy s ki, mint mi, e röpiratot figyelemmel végig olvassa, lehetetlen, hogy fel ne kiáltson: „Czelder eljutott gonoszságainak azon tetőpontjára, melynél tovább hatolni a magyar nemzet erkölcsi önérzete nem szabad hogy bocsássa, főleg, ha tudjuk azt is, hogy ügyvéde és az oláh lapokban szöszölője az a híres Maniu, ki a magyar nemzet ellen azon nemtelen röpiratot bocsátotta oláh és francia nyelven világ elibe, melyet közelebb Szilágyi Sándor a Reform tárczájában megismertetett. Nemzetünk ezen halálos ellenségét használta fel t. Koós Ferencz hánkfia ellen és ügyvédének, s ez még ma is ügyvéde Bukarestben a Szabó Albert lakatos és Salamon János kovácsmester vezetése alatti függetlenkedőknek. Itt gyors orvoslás szükséges, mely Czeldernek Romániából való rögtöni visszahívásával kell, hogy kezdődjék.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. Párizsi hírek azon tetszésről szólnak, melylyel az új miniszterium a belföldi sajtó részéről, csaknem kivétel nélkül találkozik. Azt dicsérik különösen, hogy a miniszterium megalkotásában tekintet volt a jobb és balbözép egyesítésére. Hogy sikerült-e ez egyesítés, arról majd a kamarai viták fognak felvilágosítani. Annyi tény: hogy ez idő szerint Ollivier a nap hőse, s a párizsi sajtó, aprólékosággal menő részletességgel adja elő, a mit magányéletéről tud.

Az új miniszterium életéből már is van alkalmunk egy fontos rendeletet jegyezni föl. Eddigelő a külföldi lapok igen szigorú vizsgálatnak voltak alávetve. Alig tel el nap, melyen vagy egy külföldi ujságot le ne foglaltak volna. Az új belügyminiszterium, e Muszkaországhoz sem illő, szégyenletes állapotot eltörölte, s a külföldi ujságok szabad bevitelét Franciaországba helyreállította.

OLASZORSZÁG különböző vidékein nyugtalanságok törtek ki, s lecsendesítésükre Flo-

renczből katonaság küldetett. Ezek is eléggé bizonyítják, hogy a különben is fájdalomban született miniszteriumnak mennyi nehézségen kell diadalmaskodni, hogy helyét megállhassa.

Közelebbről a külügyminiszter az olasz külkövetekhez intézett köriratot, melyben előadja a kormány magatartását a zsinattal szemben. A kormányok figyelmét a pápai udvarnak a civilizációval összeférhetlen kívánságaira hívja fel, s kijelenti: hogy Olaszország, mint legközelebbről érdekelt, el van határozva, hogy jogait, a pápasággal szemben, fenntartsa, s ennél fogva, minden e joggal ellenkező határozatot vissza fog utasítani.

SPANYOLORSZÁG. A kormány zsákutcába jutott. Miután a genuai herceg jelöltsége megszűnt, a kormány nem tudja mihez fogjon. Legközelebb az a hír is fölmerült, hogy a koronával valamelyik osztrák herceget kínálják meg, melyiket, nem bizonyos. Valamint az sem, ha elfogadják-e? A mexikói véres dráma nem oly rég, s nem is oly nagyon különböző körülmények közt játszódott le, hogy „memento“-ul ne szolgálhatna.

Élénk világításba helyezi a spanyol viszonyokat azon körülmény, hogy ott minden 7, sőt némely ezredekben, minden 5 közemberre 1 tiszt esik, míg Póroszországban 24 közemberre jut egy tiszt.

BELGIUM. A király az országgyűlés mindkét házának újvi szokásos tisztelgésére felelve, az országnak a külhatalmakkal való jó viszonyát emelte ki. S felhívta a kamarát, hogy igyekezzen továbbra is fenntartani a szabadságot, s azon szellemet, melynek következtében Belgium Európában irigylet rangot foglal el.

ROMÁNIA. A román kamra múlt hó 29-és 30-kán a zsidó kérdést tárgyalta. Codrescu képviselő ez ügyben benyújtott interpellációját hosszasan indokolva, kijelenté: hogy ő a zsidó ügyben állami életük veszélyeztetését látja, mint-hogy a párizsi „Zsidó-egylet“ zsidó állam alapításáról beszél, s evégre épen Románia van kinézve. Ennél fogva kívánja: hogy haszonbéri szerződésektől tiltassanak el; s a koresomák ügyében kiadott rendelet, melynél fogva zsidók, vidéken koresomát nem nyithatnak, szigorúan hajtassék végre. Bratiano védi az interpellációt, s előadja „a nemes románok elnyomatását a gyalázatos zsidóktól,“ vádolva a kormányt, hogy e baj orvoslására nem akar semmit tenni. Cogelniceanu megjegyzi: hogy könnyű a képviselőnek beszélni, de ily tervek végrehajtására a kormány magát nem ajánlhatja szemben a külhatalmakkal. Az érdekes vita még nincs befejezve.

Közönség köréből.*)

„Utcái világítás nem szükséges, mert minden becsületes ember aluszik éjjel.“ — mondá egykor egy érdeműs v. képviselő, kinek a város anyagi érdeke szíven feküdt. Ugy látszik e helyes axiómát pártolja rendőrségünk is, különben láthatta volna, ha ugyan sötétségben is lát, hogy e hó 5-én éjjelkor az utcái lámpák nagy része, daczára azon pazarlásnak, hogy a városi közönség határozatilag kimondotta a télen estéli 5 órától, reggeli 5 óráig való világítást, — már ki aludt, pedig az erre fordítandó tetemes kiadás is megszavaztatott. — Ebből az a szomorú tapasztalás vonható le, a minék egy igen érdemes képviselő ur kifejezést adott azon nyilatkozatával, hogy „e nemes város képviselőtestületének határozatai érvényesek — de csak a papiroson.“

X. Y.

*) E rovat alatt közlöttékért csupán a sajtó-hatósággal szemben vállal felelőséget a Szerk.

Színház.

○ Csütörtökön, január 6-án: Hazatértek, Hegedüs L. ismert drámája 5 szakaszban; gyér közönség előtt, meglehetősen sikerrel, — Derűi, mint Rovatos Lázár, kielégítő.

Szombaton, január 8-án „Novák Sándor“ jutalmára: „A zsidó apáca és József császár“ vagy: „Kapuczinus és Ursulitánó,“ legújabb eredeti, „látványos korrajz (?) énekekkel és „görgőtűzfénnyel, 3 szakasz és 5 képletben: írta Lukácsi Sándor, zenéjét szerzé Káldy Gyula; rendező Novák Sándor; a darabban előforduló díszleteket „Lucifer kisasszony várát, apáca zárdát, a zsidó kunyhóját, nagy keresztet és az Ursulita templom külsőjét, festette Kendi Gusztáv.“

Bocsánat t. szerkesztő ur és türelmes olvasóm e hosszú litánia-szerű előzményért, de szükségesnek véltem szó szerint fölmutatni azon apparátust, melylyel a körültekintő s „önkárán okult“ szorgalmas igazgató városunkban publikumot fogni megtanult. — A nagy című darab „megint zsufolásig tölté“ meg a házat, s ez mostanig mindig így volt valahányszor „Ubrik Borbála, Görgei, Üldözött honvéd. Honvédhuszárok,“ című hűhós, görögütözes darabok lőnek hirdetve obscurus, kétes hírnevű szorzóktól; — míg hazai s külföldi legjobbnevű írók elismertt jelességű darabjai, — amaz eleven, ügyes szerkezetű, könnyed vigjátékok, melyeknek előadása az itt működő társulat nagyobbára fiatal, kezdő tagjainak legjobban szokott sikerülni, — többnyire hidegen hagyták a közönséget, s kétségbeejtőleg üresen a házat. — Nem épen nagy örömmel állítom ki e bizonyítványt, de mint valódi tény tagadhatlan, melynek okait fűrkészni azonban nem tartozik feladatunkhoz. — Elég az hozzá, hogy a terem tömve, s Nováknak igen szép bevétele volt, mit tőle irigyelni bizonyára eszünkbe nem jut; méltó kárpótlás ez neki azon sok üres házért, mely hogy igazgatói türelmét ez ideig ki nem merité, valóban csodálkozunk.

A mi a darabot illeti: az a közepszerűség mértékét alig üti meg, iránya a hosszú czimben ugyszólva benn fekszik, nem egyéb az, mint a zárdák, kolostorok visszaéléseinek Ubrik Borbálával megkezdett divatos ostorozása. Csak hogy itt halványabb színek vannak alkalmazva s a használt szerek nem oly drasztikusak, mint amott. — Röviden szólva: az itt is untig ismertt Ubrik Borbálának egy újabb, bádgyattabb kiadása. Ezzel meg van mondva minden.

Az előadásban a társulat minden mozgatható tagja részt vett, kik közül ezuttal Gáspárné (Judith) és Aradi a bolygó zsidó legjobban kikerekített szerepében érdemelnek kiváló említést; Gáspárnénak az ilyen keserű, gunyos szerepek szoktak legjobban sikerülni, s Aradi a bolygó zsidóból igen mulattató alakot teremtett, menten a ragályos tulzástól, melynek ez este Kendi volt betege, tegyük hozzá: szokása ellenére, s rekedt hangjával énekrészein sem tudott sikerrel keresztül hatolni.

Vasárnap, január 9-én „A zsidó apáca“ ismételtetett a tegnapiánál jóval kisebb közönség előtt.

Értesítés.

A m.-vásárhelyi joghallgatók segélyegyletük javára folyó év febr. 12-én bált rendeznek, Bálanyául gr. Toldalagi Viktornét nyerték meg. A rendező bizottmány következőleg alakult: elnök dr. Horváth Mózes, titkár Bartók Károly, bizottmányi tagok: gr. Teleki Géza, gr. Bethlen Árpád, Horváth Miklós, Balog Samu, Nagy László.

zár, Baranyai Béla, Csiki Ferencz, Zeyk Gábor, Izmael Mihály, Kolombán Antal.

M.-Vásárhelyt 1870, január havában Bartók Károly titkár.

VEGYES.

* **Király ő Felsége** e hó 6-án Pestre érkezett, hol — a hírek szerint — néhány napot töltendő s a többek közt Gödöllőre is kiszándékozott rándolni. Már 7-én azonban egész váratlanul kiadta ez utazási-parancsot, s az nap este Bécsbe utazott, honnan e hó 14-én visszatérendő felséges gyermekeivel Pestre s itt várja be királyné ő felségét is, ki atájt tér vissza Rómából. A lapok megczafolják azon hirt, mintha királyné ő felsége római útjának politikai czélja lett volna.

* **A hivatalos lap** hosszú sorát közli azon honvédtiszteknek, kiknek a honvédelmi ügyér a király meglegedését és elismerését nyilatkoztatá ki a honvédség fölállítására körül kifejtett buzgalmuk iránt; a kitüntettek közt van Graef Ede h. tábornok s erdélyrészi kerületi parancsnok is.

* **A népszámlási munkálatok**, a kitűzött határnapokra kivétel nélkül bevégeztek városunkban, úgy, hogy a községi összeállítás e hó 15-kén, szabályszerűleg, megkezdhető. A népszámlálási bizottság azon ajánlatot teszi a jövő szombati communitásnak, hogy ez összeállítási munkálatok négy arra képes egyénre bízandók 150—150 frtnyi megjutalmazással, felelőség terhe alatt. Azon valóban tetemes munka, melyet az előirt 7 kimutatási iv megkészítése igénybe vesz, s mely a mintegy 1800 gyűjtőívben foglalt k. b. 2700 bevallási iv különböző rovatainak összeállítására terjed — ennyi jutalmat legalább is megérdemel. A bizottság egyik tagja azt is indítványozta, hogy az elnök megjutalmazása is ajánltassék a v. közgyűlésnek: az elnök azonban ez indítványt, miután nem illetékes helyen tétetett, mellőztetni kéré. A képviselőtestület azonban bizonyára nem fog késni e nagyon is méltán kiérdemeltt tiszteletdíj megszavazásában.

* **A nagyenyedi omlandó ref. templom** kijavítására városunkban Pap Gyula ur 93 frt 50 krt gyűjtöt. Nem nagyon sok, de valami.

—sz. **Dr. Oroszhegyi Józsa**, volt honvédtiszt és keleti utazó, végelemorodásban egyedül a kegyes jöltevők segélyére van utalva. Jóakarói, az anyagi támogatás mellett, az inségre jutott egyetlen vagyonát: egy antik kardot sorsolnak ki s a sorsolási ívet szerkesztőségünkhöz is beküldték aláírók gyűjtése végett; egy szám arra csupán 20 krra van szabva. Azon hitben tesszük e hirt közzé, hogy előfizetőink sietni fognak a jótékonyosság e kínálkozó alkalmát minél tömegesebben fölhasználni s ez által bár némileg is könnyíteni fogják egyik érdemes hazánkfia sanyaru sorsát. Ismételve kérjük a tömeges pártolást!

* **Lapunk szerkesztőjének** „Szabadellvűek“ című satyirája, az Atheneum nyomdájából esinos kiállításban megjelent s pár nap alatt Wittch József helybeli könyvkereskedésében is kapható lesz. Árra 20 kr.

* **A városi képviselő testület**, miut halljnk, a jövő szombaton ülést tartand.

* **Pest városa** ingyen telket ajánlott föl a honvéd-rokkantak menházára; a telket a napokban ki is jelölték az Orczi-kert közelében egy szép dombos helyen.

* **József főherceg** az irói-segélyegylet pesti bál-bizottmányának megígérte, hogy a jó-

tékonyezélu mulatságon — ha csak akkor Pesten lesz — meg fog jelenni, neje azonban, egészségi szempontból, falun kell, hogy legyen.

* A pesti népszámlálásból, előleges hozzávetés szerint, az tűnik ki, hogy Pest lakói száma megüti a 200,000-ret; eddig 120000-re szokták tenni.

* **Ollivier Emil** a francziák alkotmányos miniszterelnöke szobájában látható Deák Ferencz arcsképe is, kiről így szokott nyilatkozni: „Mon modèle hongrois.” (Ez az én magyar mintaképem.)

* **Lendvay Laczkóczy Anna** nyugalmazott pesti drámai művésznő becses újévi ajándékkal lepte meg a kolozsvári unitárius főiskola ifjúságát: egy saját kezeivel himzett gyönyörű takarót küldött a főiskola nagytermében levő szószékre, e sorok kíséretében: Fogadjátok ezt oly szívélylyel, mint én fogadtam azon efeledhetlen becses emléket, melylyel 30 éve megtiszteltetek. E mellett a már 4 évvel ezelőtt 200 forintra emelkedett alapítványához, melynek kebli kezelés útján előálló szép jövedelme évenként könyvek vásárlására és ösztöndíjak kitűzésére fordítatik, 1861-től kezdve minden új évkor küldi a 10 forint ajándékot, ami most sem maradt el. Kísérje áldás az ily lelkes honleányokat!

* **Mennyibe került a suezi vendégség?** — A suezi kanális megnyitási ünnepe az egyiptomi alkirálynak 33 millió frankjába került. Ebből a koronás fejedelmek és főhercegekre esik 26 millió, s a többi vendégekre 6 millió. Vendégek pedig összesen 1143-man voltak meghíva

— s így minden egyes vendége 5250 frankjába került. Ehez nem számítva az ajándékokat, melyekhez hasonlókat még keleti fejedelem nem tett.

* **Időjárásunk** sajátos voltának jellemzésére szolgálhat az is, hogy tegnap délután nem csak csöndes nyári permeténk volt — a mihez már hozzá is szoktunk — hanem teljes szivárvány is ragyogott egünkön.

* A **Ludoviczeumi alapnak**, mely 1 és fél millióra rug, valamint a Ludoviczeum épületeinek s az Orczi-kertnek átadása, illetőleg átvétele tárgyában a honvédeimi miniszterium s a központi hadügyminiszterium között — mint értesülünk — élénk jegyzékváltás foly és ennek folytán várható, hogy ezen alap, mely a nemzet tulajdona és csak 1856-ban ment át a hadügyminiszterium kezelésébe, mielőbb vissza fog adadni eredeti rendeltetésének.

* A **közüktási miniszter** Domanitzky István honvédhadnagyot a m. k. egyetemhez a fegyver és erődítéstan tanárává és Kis Ferencz volt honvédalezredest a helyzetrajz s az utaszat és hidászat tanárává nevezte ki.

* **Nevezetes műtörténeti** felfedezést tettek a Küküllő völgy egyik szerény falusi templomában. Gógán-Váralján ugyanis Schulz derék műépítészünk a nevezett templom menyeretét borító, 48 táblázatra osztott festményt talált. A góth korszak virágából a 15-ik századból való műremek, mely félreeső helyén szakértők által eddigelé nem vizsgáltatott. A 48 táblázat többnyire bibliai alakokat ábrázol, de ott vannak Anjou, Hunyady, Bethlen és Bánffy czimerek

is. A műrégiség hű lemásolása és ismertetése iránt felfedezője már megtette a kellő lépéseket.

Szerkesztői üzenet.

T. Mátyás Ernő sat. sat. sat. urnak, Kolozsvártt. A jótékony czél iránti tekintetből igyekezni fogunk, hogy minél több aláíró gyűjtsünk. Megszámoltuk háromszor is a neveket, de betöltve csak 290 s nem 299 számát találtunk, de ha önnél 299 arra van meg: annál jobb. Hogy önök pártjának csakugyan kevés mennyei érdemre van szüksége: mutatja a gyűjtés csekély eredménye. Mi nem tartozunk a pharizeusok közé s elismerjük, hogy nekünk — mivel nem vagyunk elég kemények önök irányában — sok kell a „fölsőleges jótéteményekből,” melyeknek — úgy látszik — önök depositariusai Sancte Tetz! ora pro nobis!

Bécsi börzei árkelet.

(1870. január 10-én.)

5% ₀ metalliques	60.80
5% ₀ nemzeti kölcsön	70.75
860 államkölcsön	99.50
Bankrészevény	745.—
Hitelrészevény	268.80
London	122.55
Ezüst	120.25
Arany	5.77
Földt. ment. kötvény erd.	75.25
„ „ „ magyarh.	79.—
„ „ „ horvát-slavon	83.50

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Szász Béla.

HIRDETMÉNYEK.

(79)

8—*

„VICTORIA“ biztosító-társaság Kolozsvártt.

Biztosítéki alap :

Alaptőke	1.500,000 ft. — kr.
Tartaléktőke	25,449 „ 80 „
Díjtartalék	520,748 „ 24 „
Összesen	2.046,198 „ 04 „

Forgalom :

Biztosított érték	
1868-ban	109.190,408 ft. — kr.
Bevétel 1868-ban	1.041,596 „ 87 „
Összes kárfizetés	468,139 „ — „

Biztosításokat fogad el, legkedvezőbb feltételek mellett, tűzkárok ellen, (a villámcsapás által okozott tűzkárt, úgy a kihurezolkodás és oltás körüli rombolás által szenvedett kárt szintén beleértve), lak-, gazdasági- és gyári épületek, malmak, butorok, gyári felszerelések és gépek; kereskedelmi árucikkek és rak-tárak, nyers és munkában levő termékek, mindennemű marhák, (benn égés el-len) széna, egyéb takarmány és szalmás-gabonákra nézve, úgy szabadban, mint fedél alatt.

Ez utóbbinál a biztosítás érvénye elcséplés után a magra is kiter-jesztetik, ha a lerakódás helye iránt előre jelentés tétetett.

Alólírt vezérügynökség tisztelettel hívja fel a t. közönséget, minden biz-tosításokkal a „Victoriához” fordulni, mint a mely a pontos kárfizetésekért nem csak évi bevételeivel, de tetemes biztosítéki alapjával is jól áll; *mint er-délyi társaság, a t. erdélyi közönséget különös előnyökben részesíti, a kárait köz-tudomásulag azonnal és igazságosan fizeti.*

A birodalom legjobb nevű társaságaival viszont biztosítási összekötteté-seinél fogva, a „Victoria” bármely magas értéket biztosítás alá elfogad.

Közelebbi felvilágosításokkal, nyomtatványokkal, stb. minden fontosabb ponton felállított ügynökségek, készséggel szolgálnak, ugyszintén központon a

„Victoria” biztosító-társaság vezérügynöksége Kolozsvártt.
(Nagypiacz, b. Kemény J.-féle háznál.)

(1)

3—3

Eladó

2800 véka 1868-beli szép tö-rökbúza, 500 véka rozs, 300 veder 1865, 1866, s 1867-beli bor. Értekezhetni M.-Vásár-helytt, ügyvéd **Benkő Jó-zsef** urnál.

(2)

3—3

Nemes Torda város hatá-rán 120 holdból álló szántó és kaszáló „Benyei”-féle birtok, a városban lévő kö-épületes telekkel, 1870. ápril 24-kétől kezdődőleg haszon-bérbe kiadó vagy örök áron eladó, — értekezhetni Tordán törvényszéki ülnök **Ména-sági György** vagy Maros-Vásárhelytt ügyvéd **Benkő József** uraknál.

Nyomatja Imreh Sándor Maros-Vásárhelytt, az ev. ref. főiskola gyorsajtóján 1870.